

BODEMKWALITEIT IN BEELD

Hoe weet een boer nou of bodemverbeterende maatregelen daadwerkelijk helpen om de bodemkwaliteit te verbeteren? Een kwestie van meten. De provincie Gelderland pleit voor invoering van de Soil Health Index, een beoordelingssysteem gebaseerd op chemische, fysische en biologische parameters. De methode wordt afgestemd op andere bestaande tools.

Wat is de Soil Health Index?

De Soil Health Index (SHI) is een geïntegreerde graadmeter voor het bepalen van de algehele gezondheid van de bodem met een beperkt aantal fysische, biologische en chemische sleutelparameters.

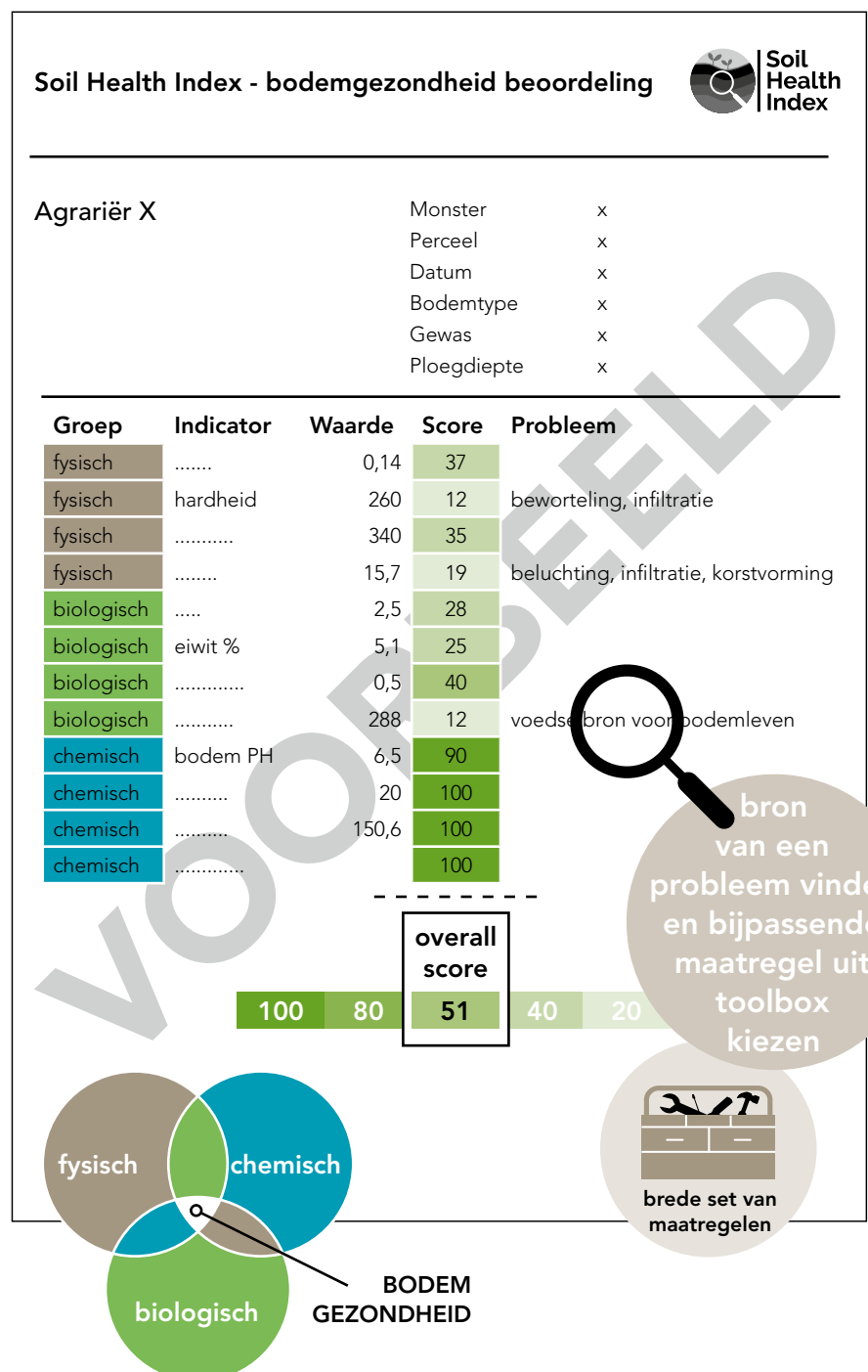
De methode is gebaseerd op de Cornell CASH (comprehensive assessments of soil health) die in Amerika al tien jaar wordt toegepast. De provincie Gelderland maakte samen met de Wageningen Universiteit en het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO) een plan om de methode inhoudelijk geschikt te maken voor Nederlandse toepassing. Uitrol naar Europa is daarbij niet ondenkbaar.

Naast de Soil Health Index worden in Nederland ook andere methoden gebruikt, zoals het Bodem Paspoort, de Bodem Scan en het Bodem Label. Een haalbaarheidsonderzoek moest daarom eerst uitsluitsel geven of en hoe de integrale methode het beste kan aansluiten bij die andere bodeminventarisatiemethoden. In de volgende fase worden de te meten parameters definitief vastgesteld.

Belang

De vraag die opkomt is: *als er al zoveel beoordelingsmethoden voor de bodem bestaan, waarom is het dan belangrijk dat de SHI er komt?*

Emile Hagelen, provincie Gelderland: "Omdat er dan een gezamenlijke systematiek is voor het duiden van de bodemkwaliteit. Dat voorkomt spraakverwarring en verkeerde beeldvorming. Ter vergelijking: het huidige Bodem Paspoort is vooral geënt op de historie van een perceel."

Bij het beoordelen van grondstromen staat de vraag centraal of er sprake is van bodemverontreiniging.

De SHI is gebaseerd op daadwerkelijke metingen van de kwaliteit. Naast chemische en fysieke parameters wordt er gekeken naar biologische parameters en naar organisch stofgehalte. Van belang is de samenhang tussen de verschillende parameters. In het project SHI wordt er bovendien een toolbox ontwikkeld met bodemverbeterende maatregelen. Ik kan me voorstellen dat succesvolle maatregelen uit het programma Circulair Terreinbeheer daarin worden opgenomen.”

Hoe sluit het project verder aan bij circulair terreinbeheer?

“Belangrijk punt is dat de SHI is toegespitst op de landbouw. Het is een methode waarmee de boer op perceelniveau kan werken. De boer kan de bodemgezondheid beoordelen, maatregelen nemen om die kwaliteit te verbeteren, en tenslotte de beoogde veranderingen in de bodemkwaliteit stelselmatig volgen. Het verbeteren van de bodemkwaliteit is financieel gezien een belangrijk punt. De pachtprijs van de grond wordt daar namelijk steeds vaker aan gerelateerd. Grootgrootbezitters (banken, verzekeraars) willen de pachtprijs beter later aansluiten bij de werkelijke bodemkwaliteit c.q. vruchtbaarheid. En als een boer de bodemkwaliteit weet te verbeteren, staat daar een misschien wel een lagere huurprijs tegenover.”

Dilemma's

Het klinkt zo logisch allemaal. Waarom bestaat dit dan nu al niet? Kortom: welke dilemma's spelen er?

“Het project kost geld. Bijna iedereen vindt het belangrijk dat het er komt, maar lang niet iedere organisatie wil meebetalen. Als de landelijke subsidie eenmaal rond is, is het de vraag of boeren de SHI-methode

ook daadwerkelijk kunnen gaan gebruiken. Is het goedkoop genoeg? Gaat het werken?

Daarnaast gaat het om awareness: hoe belangrijk vinden boeren het zelf om de kwaliteit van de bodem te weten? Akkerbouwers zitten daar anders in dan melkveebedrijven. Boeren in Amerika gebruiken de SHI al tien jaar, maar het verhaal gaat dat dat hele andere boeren zijn dan in Nederland. In Amerika is landbouw veel grootschaliger en de boeren zijn daar gewend om extern advies te vragen. Nederlandse boeren werken kleinschaliger en doen het liever zelf.

Dan is er nog argwaan. Is de SHI niet gewoon een listig commercieel trucje? Om het antwoord meteen te geven: dat is beslist niet het geval. De SHI-methode is publiek domein en dat willen we graag zo houden. Niemand bezit dus de methode. Als spin-off van de SHI hopen we natuurlijk wel op allerlei innovaties, bijvoorbeeld door laboratoria die goedkopere biologische meetmethoden kunnen gaan ontwikkelen. Het systematisch verzamelen van deze bodemkwaliteitsdata vormt een prachtig fundament voor allerlei technologische ontwikkelingen. Denk aan apps of GIS-toepassingen.”

Toekomst

Hoe gaat het verder?

“Het project bestaat uit twee fases. In de eerste fase stellen we de parameters vast, en worden er scorefuncties ontwikkeld. Vervolgens komt er een monsternamestrategie op perceel- en gebiedsniveau. Tenslotte vullen we een toolbox met bodemverbeterende maatregelen. In de volgende fase wordt de methode toegepast in praktijkpilots verspreid over heel Nederland. Daardoor krijgen we een eenduidig landelijk beeld van de bodemkwaliteit op chemisch, fysisch en biologisch gebied.” ∞

FEITEN

A Projectlocatie

- 1e fase: Provincie GLD i.s.m. WUR en NIOO
- 2e fase: landelijke uitrol

B Eigen doelen en ambities

‘Ontwikkelen van een voor iedereen en voor vele doelen bruikbare manier om de bodemkwaliteit uniform te kunnen duiden, met aandacht voor chemische, fysieke en biologische parameters.’

C Betrokken (keten)partners

- Initiatiefnemers: provincie GLD, het NIOO en de WUR
- Het consortium is verbreed naar grondbezitters ASR (grote verzekeraar), Rabobank, Vitens (drinkwater) en Eurofince Agro (lab)
- Landelijke subsidieaanvraag: Topsector Agri&Food, Topsector Tuinbouw&Uitgangsmateriaal

D Bijdrage aan de Transitie Agenda

Actielijn ‘Circulair en regeneratief gebruik van bodem en nutriënten’

Relevante interventies

- Ontwikkelen van instrumentarium + fact base voor meten van nutriëntenkringloop bodemvruchtbaarheid
- Innovaties voor sluiting nutriëntenkringlopen en organisatie stof kringloop
- Opleiden en kennisverspreiding
- Exportmodel ontwikkelen